

O B S A H

Předmluva	7
Úvod	9

I.

O D D Í L P R V N Í

Líčení chorobných příznaků. Anamnesa	13
Subjektivní a objektivní známky choroby	15
Které subjektivní stesky přivádějí nemocného k lékaři?	16
O bolesti	17
Útrobní bolest	20
Haedovy a Kellgrenovy zony.	22
Bolestivost serosních blan	23
Druhy bolesti	25
Nesprávná anamnesa	27
Vztah nemocného k nemoci a k lékaři	27
Schema správné anamnesy	29
Příklady formulovaných otázek v anamnesi	30
Historický přehled a vývoj fyzikálních vyšetřovacích method	34

II.

O D D Í L D R U H Ý

N Á Z O R — I N S P E K C E

A. I N S P E K C E C E L K O V Á

Podmínky správné inspekce	37
Vzhled nemocného. Fysiognomie. Výraz tváře. Smysly	38
Poloha nemocného na lůžku	39
Postoj a chůze	39
Chůze parkinsonika, chůze spastická, ataktická, mozečková	40
Vynucené držení těla	42
Abnormální pohyby	42
Třes, fibrillární záškuby, lokální spasmy a tiky, křeče	43
Choreatické, athetoidní a krouivé pohyby	44
Vzrůst těla. Olbřimství a trpaslictví	45

Výživa. Ukládání tuku. Svalstvo	46
Kůže. Barva kůže. Bledost. Cyanosa. Ikterus. Jiná zbarvení kůže ..	47
Napětí, teplota, vlhkost kůže. Kresba cévní	49
Prosáknutí kůže, otoky. Podkožní emfysém	51
Dermografismus	52
Podkožní výlevy krevní	52
Pavoučky	52
Vyrážky	52
Vlasy. Hypertrichosa. Ztráta vlasů. Ochlupení	53
Nehty. Chorobné změny nehtů. Miskovité a sférické nehty	54
Poruchy řeči	55

B. INSPEKCE SPECIÁLNÍ

I. Inspekce hlavy	56
Vlasatá část hlavy	56
Tvary lebky	56
Chorobné změny na lebce	56
Obličej. Výraz	57
Chorobné změny v obličejí	57
Oči	57
<i>Změny na víčkách, spojivkách, rohovce</i>	58
<i>Zornice. Tvar a reakce zornic</i>	58
<i>Pohyby bulbů</i>	59
Nos	59
Tváře. Rty	59
Dutina ústní. Sliznice. Mandle. Patro	60
Zápach z úst	60
Jazyk. Změny vrozené a získané. Povlak. Pohyblivost	60
Čelisti	61
Zuby	61
Boltece ušní. Přilehlé části boltců	61
II. Inspekce krku	62
Tvar a postavení krku	62
Mízní žlázy na krku	62
Nádory na krku	63
Štítná žláza	64
Krční svaly	64
Žilná náplň na krku	64
Pulsace na krku	65

III. Inspekce hrudníku	66
Tvar hrudníku. Deformity hrudníku	66
Nádory na hrudníku	67
Změny na prsu. Záněty. Nádory	67
Dýchání hrudní	67
Littenův příznak	68
IV. Inspekce břicha a pánve	68
Tvar břicha	68
Kýly pupeční, tříselné, stehenní	69
Nádorky na bříše	70
Krajina stydká	70
Viditelné změny na zevních pohlavních ústrojích	70
Změny na hyžďové krajině	71
V. Inspekce končetin	71
Končetiny horní. Úchytky v postavení, tvaru a velikosti	71
Konfigurace kloubů a svalů	72
Cevní kresba	72
Změny deformující vzhled kloubu	72
Viditelné změny. Záněty, nádory	72
Vzhled a tvar ruky. Chorobná postavení ruky	73
Jamky podpažní	73
Končetiny dolní. Změny v postavení. Deformity kloubů	73
Kyčle, kolena, nárt	74
Žilná kresba. Městky. Vředy	75
Otoky	75

III.

ODDÍL TŘETÍ

POHMAT — PALPACE

A. PALPACE VŠEOBECNÁ

Úkoly palpance	78
Poloha nemocného	78
Palpační technika	79
Jednotlivé druhy palpance	79

B. PALPACE SPECIÁLNÍ

I. Palpace hlavy	79
II. Palpace krku	80
Palpace mízních uzlin a palpace štítné žlázy	80
Pulsace cévní	81
III. Palpace hrudníku	82
A. Pohmat chvění hlasového. <i>Fremitus vocalis</i>	82
<i>Pathologické zesílení fremitu</i>	83
<i>Pathologické zeslabení fremitu</i>	83
B. Hmatné tření pohrudniční	83
C. Pohmat v krajině srdeční	83
1. <i>Úder srdeční. Hmatný, přemístěný, zvedavý, otřásavý</i>	83
2. <i>Hmatné ozvy srdeční</i>	84
3. <i>Víry srdeční</i>	85
4. <i>Hmatné tření osrdečnickové</i>	85
IV. Palpace břicha	86
Palpace břicha jako celku	86
Vyšetření meteorismu a ascitu	87
Vyšetření napětí svalstva. <i>Défense svalová. Chabé stěny břišní</i> ..	87
Pohmat břicha při náhlých příhodách břišních u stavů zánětli- vých i ileosních	89
Pohmat kontraktury psoasové	94
Hmatné tření peritoneální	94
Šplíchy břišní	94
Fluktuace	94
A. Palpace pravého hypochondria	94
1. <i>Nezvyklé nálezy palpační na játrech</i>	94
<i>Játra skleslá, stlačená, zvětšená</i>	94
<i>Pulsace jater</i>	95
<i>Stupně tvrdosti jater</i>	96
<i>Palpační nálezy u jednotlivých chorob jater</i>	96
<i>Technika palpace jater</i>	97
<i>Zmenšení objemu jater</i>	98
<i>Mylné nálezy a diferenciální rozpoznání</i>	99

2. Palpační nálezy chorobného žlučníku	99
Anatomické poznámky	99
Murphyho příznak. Bolestivost žlučníku	100
Technika palpační	100
Jednotlivé palpační nálezy u chorob žlučníku	101
Omyly při palpačních nálezech	103
3. Hmatná pravá ledvina	104
Bolestivost ledviny	104
Skleslá ledvina	104
Nádory ledviny	104
Technika palpce ledvin	105
Palpační rozlišení od útvarů okolních	105
4. Hmatné nálezy na příčném tračníku a jeho jaterním ohbí	105
5. Hlíza podjaterní	106
B. Palpce vlastního epigastria	106
1. Palpce žaludku	106
Tlaková citlivost	107
Šplícht žaludeční	107
Tlaková bolestivost u peptického vředu	108
Citlivost u epigastrické hernie	108
Tlaková citlivost u rakoviny žaludeční	110
Tlaková citlivost a resistance jiných útvarů v nadbříšku	110
2. Palpce slinivky břišní	111
Anatomické poznámky	111
Technika palpce	111
Palpační nálezy u chorob pankreasu	111
C. Palpce levého hypochondria	113
1. Palpce zvětšené sleziny	113
Palpační technika	113
Palpační nálezy u chorob sleziny	114
Rozlišení od jiných útvarů v okolí	114
D. Palpce v pravém a levém mesogastriu	115
1. Palpce vzestupného tračníku a caeka	115
Jiné palpační nálezy	115

2. Palpace krajiny pupeční	115
3. Palpační nálezy v levém mesogastriu	116
E. Palpace v pravém podbřišku	116
1. Palpační nálezy v krajině caeka a červa	116
<i>Akutní záněty a hmatné hlízy</i>	116
<i>Vleklé záněty v krajině caeka</i>	119
<i>Nádory v krajině caekální</i>	120
<i>Abnormálně uložený červík</i>	120
F. Palpace v levém podbřišku	121
1. Palpace esovité kličky	121
2. Palpace gynekologická (zevní)	121
<i>Gynekologické útvary rostoucí nad sponu</i>	122
V. Palpace na končetinách	123
<i>Palpace tonusu svalového,</i>	123
<i>Palpace žil</i>	123
<i>Palpace tepu. Druhy tepu</i>	123

IV.

ODDÍL ČTVRTÝ

POKLEP — PERKUSE

A. VŠEOBECNÁ PERKUSE

1. Methodika. Poklep přímý a nepřímý. Technika poklepová	126
2. Poklep srovnávací	127
3. Poklep topografický. Ztemnění poklepové povrchní a hluboké	129
4. Jednotlivé zvuky poklepové	130
a) poklep jasný	130
b) poklep bubínkový	130
c) poklep zvučný	130
d) poklep temný a ztemnělý	131
e) poklep kovový	131
f) poklep křaplavý	132
Změny poklepové	132

5. Zvláštní metody pokleповé. Pocit odporu při perkusi.....	133
<i>Perkuse auskultační (pokleповá transsonance)</i>	<i>133</i>
<i>Fyzikální výklad vzniku zvuků pokleповých</i>	<i>133</i>

B. SPECIÁLNÍ ÚKOLY POKLEPU

I. Poklep na plicích za poměrů fyziologických	134
Postup vyšetření. Perkuse hrotová (Krönigova, Goldscheiderova, L. Syllaby, Pleschova).	134
Anatomické průměty hrudních útrob na stěnu hrudní	136
Pokleповé hranice zdravých plic	138
Posunlivost dolních hranic plicních, aktivní a pasivní	139
II. Celkové změny pokleповé nad plicemi za stavů chorobných.....	139
Volumen pulmonum auctum	139
Zmenšení oblasti jasného poklepu nad plicemi	140
Zvučný a bubínkový poklep nad plicemi	141
Kovový poklep nad plicemi a poklep křaplavý	142
Zkrácený a temný poklep nad plicemi	142
III. Ohraničené pokleповé změny nad chorobně změněnou oblastí plicí	143
1. Ztemnění nad výměškem pohrudničním	143
Ztemnění nad výměšky ohraničenými	147
2. Ztemnění nad hydrothoraxem	148
3. Ztemnění nad pyopneumo- a seropneumothoraxem	148
4. Ztemnění nad haemothoraxem	149
5. Ztemnění nad hlízou podbráničnou	149
6. Ztemnění při zánětlivých procesech v tkáni plicí	149
a) Pokleповý nález při kruposní pneumonii	150
b) Pokleповý nález u bronchopneumonie	151
c) Pokleповý nález u infarktu plicního	151
d) Pokleповý nález při atelektase plicní	151
e) Pokleповý nález při nádorech plic	151
f) Pokleповý nález nad doupaty a hlízami plicními	152
g) Pokleповý nález u tuberkulosy plic	152
h) Poklep nad svráštělou plicí	153
ch) Poklep u zaprášení plic	153

IV. Poklep nad zdravým srdcem a velkými cévami	153
<i>Technika poklepová a anatomický průmět srdce</i>	153
<i>Hranice srdeční a kontury ztemnění srdečního ve srovnání s nálezy roentgenologickými</i>	154
<i>Fysiologická posunlivost hranic srdečních</i>	159
V. Poklep nad srdcem a nad velkými cévami za stavů chorobných	159
A. Zmenšené nebo vymizelé ztemnění srdeční	159
B. Rozšířené ztemnění srdeční	160
<i>a, b, c) Rozšíření zdánlivé. Vytlačené srdce. Přesunutě srdce</i> ..	160
<i>d) Zvětšené srdce. Rozšíření jednotlivých oddílů</i>	161
<i>e) Rozšíření ztemnění srdečního výměškem osrdečnickovým</i>	166
<i>f) Rozšíření ztemnění srdečního nad haemo-, hydro-, pyoperikardem</i>	169
<i>g) Rozšíření ztemnění nad nádory srdečními</i>	169
C. Rozšířená horní část ztemnění srdečního	169
VI. Poklep nad játry zdravými i zvětšenými	170
<i>Anatomické poznámky. Technika poklepová</i>	170
<i>Změny v průběhu horní a dolní hranice ztemnění jaterního</i>	173
<i>Zvětšení a zmenšení ztemnění jaterního</i>	173
VII. Poklep nad zdravou i zvětšenou slezinou	175
<i>Anatomické poznámky. Technika poklepová</i>	175
<i>Normální ztemnění slezinné.</i>	176
<i>Poklep zvětšené sleziny</i>	176
VIII. Poklep nad žaludkem a kličkami střevními	177
<i>Technika poklepová</i>	178
a) Perkuse žaludku	178
b) Perkuse nad kličkami střevními	178
c) Poklep nad stěnou břišní za stavů abnormálních	179
<i>α) Nad ascitem</i>	179
<i>β) Nad ohraničenou tekutinou. Distribuce Thomayerova</i>	179
<i>γ) Nad cystou vaječnickovou</i>	179
<i>δ) Nad cystou pankreatickou</i>	179
<i>ε) Nad nádory, infiltrovanými uzlinami, ohraničenými zánětlivými ložisky</i>	181
<i>ϑ) Nad hydro- nebo pyopneumoperitoneem</i>	181

O D D Í L P Á T Ý

P O S L E C H — A U S K U L T A C E

I. M E T H O D I K A P O S L E C H O V Á

Přístroje. Technika. Fysikální výklad zvuků poslechových 182

II. P O S L E C H P L I C

A. Vlastní šelesty dýchací	186
1. Sklípkový šelest dýchací	186
Fysiologické odchylky sklípkového dýchání	186
<i>dýchání puerilní, d. přerývané, d. systolické</i>	186
Pathologické odchylky sklípkového dýchání	187
<i>a) zostřené srkavé dýchání oboustranně a jednostranně</i>	187
<i>b) oslabené srkavé dýchání obou- i jednostranně</i>	188
<i>c) neslyšné dýchání</i>	189
<i>d) hvizdot, stridor</i>	189
<i>e) drsné srkavé dýchání</i>	189
<i>f) srkavé dýchání s prodlouženým výdechem</i>	189
<i>g) přerývané dýchání pulsační</i>	190
<i>h) dýchání smíšené</i>	190
2. Trubicový šelest dýchací	190
Fysiologické trubicové dýchání	190
Pathologické trubicové dýchání	191
<i>a) hlučné (pneumonické)</i>	191
<i>b) oslabené (kompresivní)</i>	191
3. Dýchání dutinové	192
Kovové zvuky na plicích: a) šplíchot Hippokratův, b) zvuk padající kapky, c) kovový šplíchot polykací, d) kovový hlas a kašel, e) šelest čibukový, f) zvuk bronzový	193
4. Dýchání proměnlivé, metamorfosující	194
B. Vedlejší šelesty dýchací	194
1. Třecí šelest pohrudniční	194
2. Rachoty	194

a) suché: praskoty, vrzoty, pískoty	195
b) vlhké: přízvučné a nepřízvučné	195
c) kovové	196
3. Třaskání, crepitus	196
C. Poslech hlasu	197
1. Znění hlasové oslabené	198
2. Znění hlasové zesílené (bronchofonie)	198
3. Hlas mekavý, egofonie	198
4. Hlas dutinový	199
D. Pomocné vyšetřovací metody auskultace plicí	199
Skládalova metoda úsečného výdechu	199
Grafická registrace fyzikálních nálezů plicích	200
E. Přehled pokleповých a poslechových nálezů u jednotlivých chorob ústrojí dýchacího	200
1. Syndrom bronchitický	201
2. S. bronchiektatický	201
3. S. zhuštění tkáně plicí, kondensační	201
4. S. dutinový	203
5. S. zmenšeného objemu plic. Volumen pulmon. diminutum	204
6. S. zvětšeného objemu plic. Volumen pulmon. auctum	204
7. S. pleuritický	204
8. S. pneumothoraxový	205
9. S. hydropneumothoraxový	206
10. S. mediastinální	206

III. POSLECH SRDCE A CÉV

A. Ozvy srdeční	206
Anatomický a akustický průmět chlopní srdečních ...	207
Všeobecné zesílení ozev	208
Všeobecné zeslabení ozev	208
Zesílení a zeslabení první ozvy	209
Zesílení druhé ozvy nad plicnicí a nad srdečnicí	209
Změna v barvitosti ozev	210
Rozštěpení a rozdvojení ozev. Takt dvou- a tříčtvrteční	210
Cvalový rytmus	211
Změny ve frekvenci ozev. Tachykardie a bradykardie	213

<i>Paroxysmální tachykardie; tachykardické míhání síní; kmitání síní;</i>	
<i>arytmie</i>	214
B. Šelesty srdeční	216
I. Šelesty nitrosrdeční, endokardiální	217
Třídění, lokalisace, charakter a propagace šelestů	217
A. Šelesty systolické	221
a) s. š. slyšitelné nad hrotem srdečním	221
1. při nedomykavosti mitrální	221
2. přenesený z base srdeční	222
3. funkcionální	222
b) s. š. slyšitelné nad aortou	223
1. sklerotický	223
2. u stenosis aortální	223
3. přenesené z plicnice nebo z hrotu	223
4. u výduti srdečnicové	223
c) s. š. nad plícnicí	223
1. funkcionální, fyziologický	223
2. u dilatace plicnice	224
3. u stenosis plicnice	224
4. u neuzavřeného dučeje tepenného	224
5. přenesené z aorty nebo z hrotu	224
d) s. š. slyšitelné jinde na srdci	224
1. Rogerův šelest	224
2. šelest při neuzavř. dučeji tepenném	224
3. při nedomykavosti trojicípe chlopně	225
4. přenesené	225
B. Šelesty diastolické	225
a) d. š. na hrotě	226
1. u stenosis mitrální	226
2. Flintův šelest u nedomykavosti aortální	229
b) d. š. na basi srdeční	229
1. při nedomykavosti aort. chlopní	229
2. při nedomykavosti plicnicových chlopní	230

c) d. š. slyšitelný jinde na srdci	231
1. při stenose pravého žilného ústí	231
2. nepřetržitý šelest při otevřeném dučejí tepenném a arteriovenosní píštěli hrudní	232
d) diagnosa kombinovaných vad	232
C.T. zv. akcidentální šelesty srdeční	233
II. Šelesty exokardiální	235
a) Třecí šelesty perikardiální	235
b) Třecí šelesty pleuroperikardiální	237
c) Třecí šelesty peritoneo-perikardiální	237
d) Pleskot perikardiální	237
C. Přehled nejdůležitějších poslechových nálezů kardiologických a jejich diagnostický význam	238
1. stenosa mitrální	238
2. nedomykavost mitrální	239
3. nedomykavost aortálních chlopní	239
4. stenosa aortálních chlopní	240
5. vady chlopně trojčípé	240
6. stenosa plicnice	241
7. nedomykavost plicnicových chlopní	242
8. otevřený dučej tepenný	242
9. neuzavřená přepážka komorová	242
10. mesaortitis luetica	243
11. atherom aorty	243
12. výduť aorty	244
13. výduť plicnice	244
14. esenciální hypertense	244
15. infarkt myokardu	245
16. neurocirkulační slabost	245
17. selhávání levého srdce	245
18. selhávání pravého srdce	245
19. perikarditida akutní a chronická	246
D. Ozvy a šelesty na cévách	246
I. Ozvy na tepnách	246
II. Šelesty na tepnách	247
III. Šelesty žilné	248

IV. POSLEH BŘICHA

A. Šelesty při zúžení střeva	248
B. Kovové zvuky vznikající v břiše	249
C. Třecí šelesty nad dutinou břišní	250
D. Poslech jíenu	250

Názvosloví nejběžnějších pojmů v perkusi a auskultaci v řeči anglické, ruské, francouzské a německé	251
--	-----

Použité písemnictví	254
---------------------------	-----

Seznam vyobrazení	256
-------------------------	-----

Seznam abecední věcný	258
-----------------------------	-----

Seznam abecední jmenný	267
------------------------------	-----

Obsah	273
-------------	-----